

اثرات جنگ نرم، با تاکید بر نقش رسانه های جمعی و اجتماعی

محمد علی حکیم^۱

۱- دانشجوی دکترای علوم سیاسی و مدرس دانشگاه امام حسین(ع)

چکیده

در عصر جدید به دلیل تحولات شگرف در فناوری ارتباطات و اطلاعات، شاهد ورود تعابیر، تعاریف و اصطلاحات جدیدی به ادبیات سیاسی جهان هستیم یکی از مهمترین این تعابیر جنگ نرم است که نوعی انقلاب و یا براندازی بدون خونریزی است این واژه در سده های گذشته اشکال و ماهیت های دیگری داشت جنگ نرم هجوم دشمن در همه عرصه های مختلف فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی است که منجر به استحاله جامعه هدف و جاگزینی هویت های جدید می شود. در جنگ نرم، حریف با توسل به ابزارهای رسانه ای و فکری، اراده خود را بر یک ملت تحمیل و سرزمین آن را در ابعاد گوناگون و با روش های نرم افزارانه اشغال می کند. قلمرو اندیشه و عزم و اراده یک ملت بدون کاربرد زور و نزاع فیزیکی تسلیم خواست دشمن می شود. در جنگ نرم، سلطه و اشغال همه جانبه است، چرا که بر افکار، باورها، ارزشها و رفتارهای جامعه هدف تاثیر می گذارد. آثار جنگ نرم بر خلاف جنگ های کلاسیک، از ماندگاری بلند مدتی برخوردار است. این پژوهش به دنبال کشف رابطه ارگانیک سلاح رسانه و جنگ نرم است. نگارنده، پژوهش را با طرح این سؤال که: جنگ نرم چیست و چه ارتباطی با رسانه دارد؟ آغاز نموده و برای پاسخگویی به آن، در پی اثبات این فرضیه می باشد. امروزه جنگ نرم بدون سلاح رسانه معنی ندارد.

واژه های کلیدی: جنگ نرم، قدرت نرم، رسانه، تهدید، فرهنگ

۱- مقدمه

امروزه با کوچک تر و پیچیده تر شدن جهان به واسطه رشد روزافزون وسایل ارتباط جمعی از قبیل اینترنت و ماهواره معادلات گذشته در تنظیم روابط بین کشورها تا حدود زیادی به هم خورده و جای خود را به معادلات جدیدی داده است، به گونه ای که به جای به کارگیری مستقیم زور، توجه قدرت ها به استفاده از قدرت نرم و ایجاد تغییرات از طریق مسالمت آمیز، با به کارگیری شیوه های نوین مداخله در امور داخلی کشورها جلب شده است. علاوه بر این، در این دوران رسانه ها به مثابه ابزاری اساسی برای اعمال سیاست های قدرت های زورمدار به کار می روند و رقابتی جهانی در عرصه نبرد رسانه ای شکل گرفته است. در این میان جنگ نرم با هدف گرفتن فکر و اندیشه ملت ها نقش مهمی را در سست نمودن حلقه های فکری و فرهنگی جوامع ایفا می کند. در اصطلاحات نظامی و سیاسی، اصطلاحاتی از قبیل جنگ روانی، عملیات روانی، براندازی نرم، تهدید نرم، انقلاب نرم، انقلاب مخملی انقلاب رنگی و جنگ رسانه ای، همگی از اشکال و انواع جنگ نرم و گاهی مترادف جنگ نرم به کار می روند، در حالی که جنگ روانی و جنگ رسانه ای در حقیقت از شگردها و ابزارهای جنگ نرم هستند و نه مترادف آن، و انقلاب مخملی و رنگی نیز در حقیقت فاز سخت افزاری جنگ نرم به شمار می روند. البته در همه این موارد، دشمن سعی می کند بدون درگیری و زور و اجبار، جبهه مقابل را به انفعال بکشاند و اراده و خواست خود را بدون به کارگیری ابزارآلات نظامی و سخت بر دیگران تحمیل کند. پیروزی در جنگ نرم منوط به داشتن قدرت نرم یا احساس مردم نسبت به بهره مندی دشمن از قدرت نرم است (شریفی، ۱۳۸۹). مقاله حاضر به بررسی جنگ نرم با تاکید بر ابزار رسانه پرداخت نموده است. جنگ نرم اگرچه قدمتی برابر با تاریخ بشر دارد، ولی در سال های اخیر بیش از هر زمان توسط متفکرین و سیاستمداران مورد استفاده قرار گرفته است. تا سال ۱۹۴۵ میلادی غالب جنگ ها، جنگ سخت بود. پس از آن با توجه به دو قطبی شدن